

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

post@kud.dep.no

Deres ref.: 14/409 M3 HHO:elt

Vår ref.: 016.1 BW

Oslo, 3. september 2014

HØRINGSUTTALELSE OM NRK-PLAKATEN

Vi viser til høringsbrev av 06.06.2014, og epost hvor MBL gis forlenget høringsfrist til 3. september.

Oppsummering

- NRKs virksomhet må balanseres og avgrenses mot privat, kommersiell medievirksomhet. Grenseflater mot privat medievirksomhet må være tydelig regulert gjennom lover, forskrifter og vedtekter.
- MBL mener at dagens NRK-plakat må avvikles, men at Stortinget vedtar noen overordnede hovedprinsipper for NRKs virksomhet.
- Det må presiseres at NRKs kjernevirksomhet er produksjon og kringkasting av radio- og tv-programmer. NRK skal primært bruke nye medieplattformer til å gjøre sitt radio- og tv-tilbud tilgjengelig for et størst mulig publikum.
- NRK skal ikke drive kommersiell virksomhet.
- NRK skal ha et selvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet. NRK plikter selv aktivt å vurdere de konkurransemessige effektene av sitt tilbud.
- Når det gjelder innholdsmessige føringer, er det etter MBLs oppfatning tilstrekkelig å fastslå at allmennkringkastingstilbudet skal
 - sikre tilgang til viktig og uavhengig samfunnsinformasjon og mulighet for hele befolkningen til å ta del i demokratiske prosesser;
 - ivareta ytringsfrihet og ytringsmuligheter for borgerne;
 - ivareta norsk språk, identitet og kultur, og
 - ivareta sosiale og kulturelle behov i befolkningen som ikke i tilstrekkelig grad møtes på annen måte.

- Ansvaret for å eie NRK og føre tilsyn med NRKs bør deles mellom instanser som er uavhengige av hverandre.

Bakgrunn

I et demokratisk samfunn må statsfinansierte medieforetaks virksomhet balanseres og avgrenses opp mot privat kommersiell medievirksomhet. Grenseflater mot privat medievirksomhet må være tydelig regulert gjennom lover, forskrifter og vedtekter. Dette må være det prinsipielle utgangspunktet for en vurdering av NRK-plakaten.

NRKs lisensinntekter i 2013 var på 5,1 mrd. kroner. NRK sysselsetter nesten 1/5 av alle journalister og redaktører i Norge og når daglig ut til 90 prosent av befolkningen. NRK er med andre ord en medie gigant i det norske medielandskapet.

Uavhengig av konjunkturer og medieøkonomiens utvikling er NRK allerede etablert som en dominerende medieaktør i direkte konkurranse med private medievirksomheter. Dette begrenser de private medieaktørenes kommersielle aktivitetsrom, og vil på sikt resultere i et redusert mediemangfold.

Mediemangfold er et viktig demokratisk gode. NRK er viktig for mediemangfoldet. Derfor støtter også MBL opp om NRK som en offentlig finansierte allmennkringkaster. Det er imidlertid nødvendig å gjennomgå rammene for NRKs virksomhet. Det er derfor positivt at regjeringsplattformen sier at man vil:

- Legge frem en stortingsmelding om NRK-lisens og alternative betalingsordninger.
- Øke andelen eksterne produksjoner i NRK.
- Begrense NRKs mulighet til å bruke sin robuste økonomi til å svekke frie institusjoners aktivitetsgrunnlag.

Da NRK-plakaten ble etablert i 2007 var det et sentralt hensyn å hindre at NRK ble irrelevant på grunn av teknologiutviklingen, og man utvidet derfor vedtektene på flere punkter, blant annet ble det innført et punkt som pålegger NRK å utvikle et "attraktivt tilbud" på nye medieplattformer. NRK har benyttet seg av friheten de er gitt til å etablere en lang rekke tjenester som ligger langt utenfor det som naturlig faller inn under et offentlig allmennkringkasteroppdrag. Mange av disse tjenestene leveres i konkurranse med private aktører. NRK benytter også sitt store apparat og gjennomslagskraft til å markedsføre sitt tilbud på tvers av plattformer.

NRK har i den samme perioden hatt en betydelig vekst i lisensinntektene, dels gjennom økt lisensavgift, dels gjennom ny lovgiving som har økt antallet lisensbetalere. Denne solide økonomien har satt NRK i en posisjon til å opparbeide seg en unik posisjon i det norske markedet, både i kraft av antall journalister og andre medarbeidere, dekning, samlet publikumsoppslutning og utvikling av nye digitale produkter.

I løpet av den samme perioden er den norske mediebransjen skaket av de kraftigste strukturelle omveltninger den noensinne har stått overfor. Medievaner endres så å si over natten, annonsekroner flyttes til nye mediekanaler og inntektene faller raskt i de delvis brukerfinansierte mediebedriftene. Finansieringen av den samfunnsviktige kvalitetsjournalistikken er således under kraftig press.

Mediebedrifter som gjennom mange år har vært i ulike markeder møtes nå på samme arena: den digitale. Mediebruken øker i dag mest på den digitale arena, der innovasjon er særlig ressurskrevende og den reelle konkurransen også er global mot store internasjonale aktører. Det eneste som synes helt klart, er at ensidig annonsefinansiering av redaksjonelle produkter ikke er bærekraftig på noen plattform. Mediene er og vil derfor i fremtiden i enda større grad være avhengig av også å kunne finansiere den redaksjonelle driften og produktutvikling gjennom brukerbetaling.

De kommersielle mediene må selv finne frem til bærekraftige inntektsmodeller i en digital medie verden. I denne meget utfordrende markedssituasjonen er det imidlertid ikke en statlig oppgave å utkonkurrere private mediebedrifter. Derfor er det, av hensyn til det fremtidige mediemangfoldet, viktig at det settes klare rammer for hvordan NRK kan bruke sine finansielle og redaksjonelle muskler.

NRK-plakaten

MBL mener rammene for NRKs virksomhet bør revideres. Eierforhold, kontroll og styring må tilpasses en moderne medievirkelighet. MBL mener at dagens NRK-plakat må avvikles og at Stortinget vedtar nye overordnede hovedprinsipper for NRKs virksomhet. Disse hovedprinsippene må ligge til grunn for reviderte vedtekter, fastsatt av NRKs generalforsamling.

MBL mener følgende hovedprinsipper må ligge til grunn for den fremtidige drift av NRK:

1. NRK er en statlig allmennkringkaster som er opprettet for å gi hele landet et radio- og TV-tilbud, og er statlig finansiert. Det er derfor naturlig at det gjennom NRKs vedtekter foretas en avgrensning der det presiseres at NRKs kjernevirksomhet er produksjon og kringkasting av radio- og tv-programmer. NRK skal primært bruke nye medieplattformer til å gjøre sitt radio- og tv-tilbud tilgjengelig for et størst mulig publikum. Kompletterende virksomhet må understøtte denne kjernevirksomheten.
2. NRK skal ikke drive kommersiell virksomhet og må rendyrkes som en ikke-kommersiell aktør.
3. NRK skal ha et selvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet. NRK plikter selv aktivt å vurdere de konkurransemessige effektene av sitt tilbud, ikke bare i forbindelse med utvikling av eventuelle nye tjenester, men også innenfor kjernevirksomheten.

En slik tydeliggjøring av rammene for NRKs virksomhet vil redusere behovet for den detaljreguleringen av allmennkringkasteroppdraget som kommer til uttrykk i dagens NRK-vedtekter – som likevel aldri vil kunne være uttømmende.

Når det gjelder innholdsmessige føringer, er det etter MBLs oppfatning tilstrekkelig å fastslå at allmennkringkastingstilbudet skal:

1. sikre tilgang til viktig og uavhengig samfunnsinformasjon og mulighet for hele befolkningen til å ta del i demokratiske prosesser;
2. ivareta ytringsfrihet og ytringsmuligheter for borgerne;
3. ivareta norsk språk, identitet og kultur, og

4. ivareta sosiale og kulturelle behov i befolkningen som ikke i tilstrekkelig grad møtes på annen måte.

En mindre statisk og mindre detaljert utforming av vedtektene vil dessuten gi NRK større frihet til å foreta selvstendige redaksjonelle vurderinger av hvordan allmennkringkasteroppdrag skal løses. Dette vil være helt i tråd med redaktørinstituttet og prinsippet om mediers redaksjonelle uavhengighet.

Kombinert med tydeligere grenseoppgang og avgrensning av aktivitetsområdet mot det kommersielle markedet og et formelt ansvar for å vurdere mediemangfold og de konkurransemessige effektene av NRKs virksomhet, mener MBL at prinsipielle og mindre detaljerte vedtekter vil være et velegnet instrument for å sikre en fremtidig sunn balanse mellom statlig finansiert allmennkringkasting og private medieaktører. De kommersielle mediebedriftene vil dessuten få langt større forutsigbarhet i sine bestrebelser med å utvikle bærekraftige forretningsmodeller som sikrer et mangfold av uavhengige aktører – også på nye medieplattformer.

Kontroll og styring

NRK må i dag søke Medietilsynet om forhåndsgodkjenning av nye tjenester "som utgjør en vesentlig endring av allmennkringkastingstilbudet". Et konkret eksempel som viser at denne ordningen med forhåndsgodkjenning ikke fungerer etter intensjonen var i forbindelse med NRKs planer om å utvikle en trafikkportal. Ordningen har åpenbare svakheter. For det første er det allmennkringkasterens eget ansvar å melde inn nye tjenester til vurdering. For det andre legger formuleringen "vesentlig endring av allmennkringkastingstilbudet" listen alt for høyt når det gjelder hvilke typer tjenester som skal forhåndsgodkjennes. Prosessen tok dessuten alt for lang tid.

MBL stiller seg derfor tvilende til om de tilsynsoppgaver Medietilsynet her er tillagt er tilstrekkelig for å ivareta den fremtidige balansen mellom statlige og private medieinteresser. MBL mener det bør utarbeides et langt tydeligere regulatorisk rammeverk og etableres et overvåkingsorgan eller en klageinstans som ikke bare forholder seg til søknader fra NRK.

I dag er ansvaret for å legge mediepolitiske premisser og ansvaret for å eie NRK og samtidig føre tilsyn med NRKs drift tillagt én og samme person: kulturministeren. Det kan anføres mange tunge argumenter – blant annet knyttet til habilitet og upartiskhet – for at dette ansvaret bør deles mellom instanser som er uavhengige av hverandre.

Det bør derfor overveies om disse oppgavene skal deles mellom to departementer.

Videre prosess

Kulturdepartementet arbeider med en stortingsmelding om NRK. MBL vil komme med en grundigere vurdering av rammene for NRKs virksomhet i den forbindelse. Vi finner det naturlig at spørsmål rundt NRK-plakaten sees i sammenheng med den kommende stortingsmeldingen. Utviklingen i bransjen går fort. Det er derfor viktig at arbeidet med rammene for NRKs virksomhet gis prioritet og raskt nedfeller seg i konkrete tiltak som gir grunnlag for en sunn

balanse mellom det statsfinansierte mediekonsernet NRK og de mange privatfinansierte medieaktørene.

Vennlig hilsen

MEDIEBEDRIFTENES LANDSFORENING

Randi S. Øgrey (sign)

Adm. dir.